

УДК 336.14:352

КУНИЦИН Олег,

аспірант кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

KUNITSYN Oleh,

postgraduate student of the Department of Public Administration and Economic Policy of the Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Науковий керівник: **Вікторія МЕЛЬНИК**, кандидат економічних наук, доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця

ПІДТРИМАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

MAINTAINING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF TERRITORIAL COMMUNITIES OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF A FULL-SCALE WAR

The impact of full-scale russian invasion largely depends on the geographic location of communities and the strategic plans of the aggressor country. The most affected communities have suffered extensive destruction and population outflow, while other communities have hosted significant numbers of internally displaced persons. The analysis of budget indicators has shown the necessity to redistribute inter-budgetary transfers in favor of the most affected regions. The key ways to overcome the challenges of financial sustainability of territorial communities are to optimize costs, attract international assistance, develop strategic management and best practices usage.

Keywords: full-scale war, public administration, financial sustainability, united territorial communities, strategic management.

З початком російського повномасштабного вторгнення фінансова стійкість територіальних громад України зазнала серйозних випробувань. Військові дії суттєво вплинули на місцеві бюджети, ускладнивши фінансування соціальних та інфраструктурних програм. Залежно від географічного розташування та рівня впливу воєнних дій, громади зазнали наслідків різного ступеню. Прифронтові території пережили руйнування та відтік населення, тоді як регіони, віддалені від зони бойових дій, стикнулися з макроекономічними змінами та збільшення населення за рахунок внутрішньо переміщених осіб [1]. Реформа децентралізації сприяла формуванню об'єднаних територіальних громад, які стали ключовими структурами у впровадженні місцевих ініціатив та регіонального публічного управління. Саме на них покладається відповідальність за забезпечення надання якісних публічних послуг, особливо в умовах повномасштабної війни. Адаптація до нових реалій є критично важливою для фінансової стійкості громад, що визначає їхню здатність підтримувати громадян та відновлювати місцеву інфраструктуру [2].

Показники фінансового стану місцевих бюджетів за 2023-2024 роки демонструють, що громади, які найбільше постраждали від війни, критично залежать від міжбюджетних трансфертів. Водночас у громадах, які знаходяться далеко від місць ведення активних воєнних дій, варто скоротити частку міжбюджетних трансфертів в структурі бюджету, а також оптимізувати фінансування органів місцевого самоврядування, спрямовуючи вивільнені ресурси на підтримку найбільш постраждалих регіонів [3].

Прогноз фінансових показників місцевих бюджетів на 2025 рік вказує на поступове відновлення ВВП та зниження дефіциту бюджету за умови зростання інфляції. Основними джерелами доходів залишаться податки та зовнішні запозичення, тоді як витрати будуть і надалі зосереджені на обороні та обслуговуванні державного боргу. Прогнозується продовження зростання частки міжбюджетних трансфертів. Беручи до уваги той факт, що приблизно 30% міжбюджетних трансфертів в структурі місцевих бюджетів не мають цільового призначення, припускаємо, що оптимізація цієї частини міжбюджетних трансфертів може дозволити більш ефективно підтримувати громади, які найбільше потребують допомоги [4].

Окуповані громади агресором громади потребують додаткового фінансування для підтримки внутрішньо переміщених осіб та забезпечення роботи своїх адміністрацій. Фінансова та гуманітарна підтримка від міжнародних партнерів та вітчизняного бізнесу відіграє ключову роль у відновленні інфраструктури та забезпеченні стабільності надання публічних послуг. Незалежно від рівня впливу воєнних дій, об'єднані територіальні громади та їх органи самоврядування демонструють приклади використання найкращих практик, які дозволяють ефективно використовувати власні бюджети: наприклад у громадах, віддалених від фронту, кошти місцевих бюджетів активно спрямовуються на створення реабілітаційних центрів для військових та цивільних [5].

Таким чином, фінансова стійкість територіальних громад є вирішальним фактором для їхньої стабільності та розвитку під час війни. Органи місцевого самоврядування мають адаптуватися до нових економічних реалій, оптимізуючи витрати, залучаючи міжнародну допомогу, розширюючи альтернативні джерела фінансування та використовуючи найкращі практики. Покращення координації між державними органами дозволить більш ефективно використовувати наявні ресурси та забезпечити стабільний розвиток громад навіть в надскладних умовах повномасштабної війни.

Список використаних джерел

1. Особливості забезпечення фінансової спроможності територіальних громад України у воєнний час [Текст] / авт. кол. Коляда Т. А. , Альохіна О. С. // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. – 2024 – Вип. 12.
2. Децентралізація приносить кращі результати та ефективність. Вплив війни на бюджети територіальних громад. / USAID DOBRE // Децентралізація. – 2024.
3. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади / Міністерство розвитку громад та територій України // Децентралізація. – 2024
4. Підвищення ефективності роботи і підзвітності органів місцевого самоврядування. Бюджет-2025. Короткий огляд. / USAID HOVERLA // Децентралізація. – 2024.
5. Збірник кращих практик громад у військовий час. / Міжнародний республіканський інститут, Асоціація міст України // Децентралізація. – 2023.